

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Milady Tomkové a soudců JUDr. Milady Haplové a JUDr. Brigity Chrástilové v právní věci **žalobce: J. H.**, zastoupen Mgr. Jaroslavem Míkovcem, advokátem, se sídlem Praha 1, Jungmannova 24, proti **žalovanému: Finanční ředitelství v Hradci Králové**, se sídlem Hradec Králové, Horova 17, v řízení o žalobě proti rozhodnutím žalovaného vedeným u Krajského soudu v Hradci Králové ve věcech sp. zn. 31 Ca 336/2005, sp. zn. 31 Ca 337/2005, sp. zn. 31 Ca 338/2005, sp. zn. 31 Ca 339/2005 a sp. zn. 31 Ca 340/2005, spojených pod sp. zn. 31 Ca 335/2005, o námitce podjatosti vznesené žalobcem vůči předsedkyni senátu Krajského soudu v Hradci Králové Mgr. Marii Kocourkové,

takto:

Předsedkyně senátu Mgr. Marie Kocourková **není** vyloučena z projednávání a rozhodování věcí vedených u Krajského soudu v Hradci Králové pod spojenou sp. zn. 31 Ca 335/2005.

Odůvodnění:

Ve věcech spojených pod sp. zn. 31 Ca 335/2005, vedených u Krajského soudu v Hradci Králové (žaloby proti rozhodnutí žalovaného o zamítnutí odvolání žalobce proti platebním výměrům), žalobce dne 15. 3. 2006 vznesl námitku podjatosti předsedkyně senátu Mgr. Marie Kocourkové. Námitku podjatosti odůvodnil tím, že dle jeho informací byla Mgr. Marie Kocourková v polovině devadesátých let zaměstnána na Finančním ředitelství v Hradci Králové (tedy u žalovaného), to znamená i v době, kdy byla vydána rozhodnutí napadená žalobami. Dále pak žalobce svou námitku odůvodnil tím, že na Mgr. Marii Kocourkovou si stěžoval u různých institucí již ve vztahu k jiným řízením. Z toho žalobce vyvozuje, že je možné, že v dalším řízení by mohla být Mgr. Marie Kocourková vyloučena pro případný negativní vztah k žalobci, jenž by mohl být těmito stížnostmi vyvolán.

O námitce podjatosti vznesené vůči soudci přísluší rozhodovat Nejvyššímu správnímu soudu (§ 8 odst. 5 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, dále jen „s. ř. s.“), a to po vyjádření námitkou dotčeného soudce.

Mgr. Marie Kocourková ve svém vyjádření ze dne 12. 6. 2006 k první námitce žalobce uvedla, že do roku 1995 skutečně byla zaměstnána na Finančním ředitelství v Hradci

Králové, nepodílela se však ani u správního úřadu prvního stupně, ani u žalovaného Finančního ředitelství v Hradci Králové na projednávání nebo rozhodování věci, která je předmětem soudního přezkumu. Pro úplnost ještě dodala, že i ostatní členky senátu 31 Ca byly před jmenováním soudkyněmi Krajského soudu v Hradci Králové také v pracovním poměru k žalovanému.

Pokud jde o obavu žalobce, že jím podané stížnosti na Mgr. Marii Kocourkovou by mohly zapříčinit její negativní vztah k žalobci, Mgr. Marie Kocourková uvedla, že není důvodu se domnívat, že by pouhá nespokojenost žalobce s vedením řízení a výsledným rozhodnutím by mohla ovlivnit její další rozhodování v jeho věcech. Žalobce, ač zastoupen advokátem, v průběhu jednání, na něž si později stěžoval, nevznášel žádné zásadní námítky týkající se vedení řízení, a pokud jde o rozhodnutí ve věci, žalobce se svými námitkami neuspěl ani v rámci řízení o kasační stížnosti, ani v řízení o stížnosti ústavní. Skutečnost, že žalobce využil všechny zákonné prostředky při ochraně svých práv, včetně stížností na osobu soudce, není podle Mgr. Marie Kocourkové důvodem, aby byla při rozhodování v dalších žalobcových věcech podjatá. S ohledem na tyto skutečnosti a s ohledem na dikci ustanovení § 8 odst. 1 s. ř. s. své vyjádření Mgr. Marie Kocourková uzavřela tak, že se necítí být vyloučena z projednávání a rozhodování věcí spojených pod sp. zn. 31 Ca 335/2005.

Z obsahu soudního spisu krajského soudu pak Nejvyšší správní soud zjistil, že k výzvě předsedkyně senátu Mgr. Marie Kocourkové ze dne 23. 5. 2005 žalobce doplnil svou námitku podjatosti o kopii stížností, na něž se v námitce odvolával. Šlo jednak o stížnost předsedovi Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 6. 2. 2006, v níž žalobce namítal, že senát, jemuž Mgr. Marie Kocourková předsedala, rozhodoval skutkově v obdobné věci zcela rozdílně (a v neprospěch žalobce) od rozhodování jiného senátu. Dále pak žalobce namítal, že Mgr. Marie Kocourková při jednání dávala najevo svou netrpělivost, nevěnovala řádnou pozornost přednesům žalobce a jeho právního zástupce, nejevila zájem o podané důkazní návrhy. Toto jednání předsedkyně senátu si žalobce spojil s informací, že Mgr. Marie Kocourková byla zaměstnána dříve u žalovaného, a přičítal tak způsob vedení řízení tomuto faktu. Vedle toho šlo pak o stížnost ze dne 14. 3. 2006, rovněž předsedovi soudu, jíž žalobce reagoval na záporné vyřízení jeho první stížnosti. Nových skutečností však tato stížnost neobsahuje.

Podle ustanovení § 8 odst. 1 s. ř. s. jsou soudci vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Vyloučení jsou též soudci, kteří se podíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení. Obsahem citovaného ustanovení jsou tedy dva na sobě zcela nezávislé důvody vyloučení soudce. Soudce je jednak ipso facto vyloučen z projednávání a rozhodování věci, na niž měl podíl již v předchozím řízení správním či soudním. Tato skutečnost jej sama o sobě z projednávání věci v navazujícím řízení vylučuje, sama tato skutečnost zakládá nevyvratitelnou domněnku podjatosti, neboť od římských dob platí procesní zásada *nemo iudex in causa sua* (nikdo nemůže být soudcem ve vlastní věci). Vedle toho je pak důvodem vyloučení natolik objektivizovatelná míra osobního vztahu soudce k věci samé, k účastníkům či k jejich zástupcům, že míra a povaha tohoto vztahu zavdává důvod k pochybnostem o nepodjatosti soudce.

V případě předsedkyně senátu Mgr. Marie Kocourkové první důvod vyloučení z projednávání a rozhodování věci žalobce dán není. Z jejího vyjádření vyplývá, že sice pracovala u žalovaného v době, kdy z jeho řízení vzešla rozhodnutí, která žalobce napadá,

ale na těchto řízeních se nikterak nepodílela. To ostatně netvrdil ani žalobce a o tom, že Mgr. Marie Kocourková neměla na řízeních žalovaného podíl, svědčí i to, že ji žalobce z dřívější doby neznal. Zbývá tedy posoudit, zda se v případě Mgr. Marie Kocourkové nejedná s ohledem na skutečnosti, které žalobce v námitce podjatosti uvedl, o podjatost způsobenou osobním vztahem k věci či účastníkům.

Podjatostí je podle Nejvyššího správního soudu potřeba rozumět absenci nezávislosti a nestrannosti jakožto ústavních atributů soudnictví. Je ale třeba přitom respektovat, že kategorie nezávislosti a nestrannosti jsou ovšem kategoriemi ideálními, jež nelze nikdy naplnit absolutně. Je to dáno jejich sociální povahou, nezávislost i nestrannost jsou kategoriemi vztahovými. V nějaké formě sociálních kontaktů však žije každý, neexistuje tedy žádná lidská bytost, která by byla v krystalické formě nezávislou a nestrannou. Nelze proto pojímat nezávislost a nestrannost soudců tak, že by je v konečném důsledku měl z rozhodování věcí vyloučit i jen běžný sociální život. Vodítkem k nalezení míry nezávislosti a nestrannosti soudce v míře, která naplňuje požadavky ústavního pořádku, nepodléhá však subjektivizmu v posuzování a neignoruje sociální realitu, je pro Nejvyšší správní soud především judikatura Ústavního soudu. Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 26. 4. 2005, publikovaným pod č. 220/2005 Sb., konstatoval, že dlouhodobý právní a politický vývoj liberálních demokracií vygeneroval ze zkušeností indikátory nezávislosti a nestrannosti, z nichž lze utvářet objektivizovatelná kritéria pro posouzení naplnění znaků nezávislosti a nestrannosti. Nezávislost a nestrannost soudu (soudce) v objektivní poloze se tak posuzuje z hlediska vztahu k ostatním mocenským složkám (respektování principu dělby moci) a z hlediska schopnosti aktérů řízení s potenciálním zájmem na určitém výsledku či průběhu sporu ovlivnit vznik, trvání a zánik funkce člena soudního orgánu či jinak účinně působit na jeho rozhodování. Soudci tedy musí mít natolik nezávislý status a tento status musí zůstat i v konkrétních řízeních natolik nenarušen, aby bylo vyloučeno přímé či zprostředkované působení na rozhodovací činnost.

Žalobce namítá, že nezávislý status předsedkyně senátu Mgr. Marie Kocourkové ve výše naznačeném smyslu by mohl být dotčen dvěma skutečnostmi – jednak faktem, že byla zaměstnána u žalovaného, jednak možnou osobní antipatií k žalobci, která může podle žalobce vyplývat ze skutečnosti, že si na Mgr. Marii Kocourkovou stěžoval.

Pokud jde o první námitku, Nejvyšší správní soud konstatuje, že sám fakt, že předsedkyně senátu Mgr. Marie Kocourková byla do roku 1995 zaměstnankyní žalovaného, nemůže být oním poměrem k účastníkům řízení, který by zavadával podnět k pochybám o nepodjatosti. Pokud jde o možný vztah k žalovanému, nelze předpokládat, že by pouze na základě skutečnosti, že před jedenácti lety byla zaměstnankyní žalovaného, žalovanému stranila. Nenamítá-li žalobce a nebyly-li ani jinak zjištěny jiné silnější vazby předsedkyně senátu k žalovanému, nelze se domnívat, že by stranila bývalému zaměstnavateli, u kterého již velmi dlouhou dobu nepracuje, nepodléhá mu organizačně a není na něm finančně závislá. Co se týče možného negativního ovlivnění postoje k žalobci faktem minulého zaměstnání u žalovaného, platí výše řečené *mutatis mutandi*. Sám fakt zaměstnání u žalovaného, aniž se předsedkyně senátu Mgr. Marie Kocourková jakkoliv podílela na řízeních v žalobcových věcech a aniž ho jinak znala, nemůže zavdat příčinu k pochybnostem o její nezávislosti a nestrannosti. Je samozřejmě možné, že v důsledku své předchozí praxe ve složkách moci výkonné může Mgr. Marie Kocourková, stejně jako kdokoli jiný s podobnou praxí, disponovat náhledem na aplikaci práva, který se nemusí shodovat s náhledy jiných soudců, které konvenují žalobci lépe. To ovšem není důvodem k pochybnosti o její nepodjatosti – nelze bránit soudci, aby ve své osobní historii vykonával

i jinou praxi než soudní, a nelze mu upírat právo na autonomní aplikaci práva. Ta může být sice stranami shledávána jako nesprávná, nicméně obranou proti nesprávné soudcovské aplikaci práva není námitka podjatosti, ale procesním předpisem předvídaný opravný prostředek.

Co se týče námitky druhé, Nejvyšší správní soud považuje s přihlédnutím k obsahu stížností, které žalobce na předsedkyni senátu podal, za velmi nepravděpodobné, že by mohly vyvolat nějakou antipatii vůči němu. Šlo o naprosto běžné stížnosti, které se omezovaly na fakta a nijak nevybočily z rámce jiných písemností stejného druhu, které soudy od stran řízení dostávají. Nelze připustit myšlenku, že korektním využitím prostředků, které stranám právo poskytuje na obranu vůči soudci, dojde k narušení nezaujatého vztahu soudce ke stranám.

S ohledem na výše uvedené dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že žalobcem formulované důvody nejsou způsobilé založit pochybnosti o nepodjatosti soudkyně. Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, jak je ve výroku uvedeno.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 3. srpna 2006

JUDr. Milada Tomková
předsedkyně senátu